NORAKSTS

Lieta Nr. C23044015
SKC–805/2017
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2017.gada 24.februārī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Anda Vītola,
tiesnese Vanda Cīrule,
tiesnese Anita Čerņavska,

izskatīja rakstveida procesā /pers. B/ (dzimuša /dzimšanas gads/.) blakus sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 27.septembra lēmumu, ar kuru izbeigta apelācijas tiesvedība.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Madonas rajona tiesas 2015.gada 26.oktobra spriedumu apmierināta SIA „Hiponia" prasība pret /pers. B/ (dzimušu /dzimšanas gads/), /pers. C/ un /pers. D/ (dzimušu /dzimšanas gads/). Atzīts par spēkā neesošu starp /pers. C/ un /pers. B/ (dzimušu /dzimšanas gads/) noslēgtais īres līgums par dzīvojamo telpu, kas atrodas /adrese/, pirmajā stāvā, ar tā noslēgšanas brīdi. Izlikts /pers. B/ (dzimis /dzimšanas gads/), /pers. C/ un /pers. D/ (dzimis /dzimšanas gads/.) no nekustamā īpašuma /adrese/. No atbildētājiem prasītājas labā un valsts ienākumos piedzīti tiesas izdevumi.

[2] /Pers. B/ (dzimis /dzimšanas gads/) par spriedumu iesniedzis apelācijas sūdzību.

[3] Ar Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2015.gada 18.decembra lēmumu ierosināta apelācijas tiesvedība.

[4] /pers. E/ 2016.gada 11.februārī vērsusies Vidzemes apgabaltiesā ar iesniegumu, informēdama tiesu, ka viņa ir norīkota nodrošināt /pers. B/ (dzimušam /dzimšanas gads/) juridisko palīdzību šajā lietā.
Iesniegumam pievienots Juridiskās palīdzības administrācijas 2016.gada 7.janvāra lēmums Nr. 3-3.1.16/18 (*lietas 144.-145.lp.*), atbilstoši kuram juridiskā palīdzība ietver arī pārstāvību tiesā 40 stundas.

[5] Uz apelācijas instances tiesas sēdi 2016.gada 10.martā bija ieradusies /pers. E/, juridiskās palīdzības sniedzēja /pers. B/ (dzimušam /dzimšanas gads/), un SIA „Hiponia" pārstāve zvērināta advokāte Inga Grūbe.
Apelācijas sūdzības iesniedzējs pats personīgi uz tiesas sēdi nebija ieradies.
Tiesa nolēma lietas izskatīšanu atlikt, uzdodot apelācijas sūdzības iesniedzējam noformēt pilnvaru viņa pārstāvībai.

[6] Uz apelācijas instances tiesas sēdi 2016.gada 10.maijā bija ieradusies prasītājas pārstāve.
Apelācijas sūdzības iesniedzējs 2016.gada 5.maija iesniegumā lūdza atzīt viņa neierašanos uz tiesas sēdi par attaisnojošu, kā arī apturēt tiesvedību lietā līdz viņa rīcībnespējas fakta konstatēšanai un aizbildņa iecelšanai.
Tiesa nolēma apelācijas sūdzības iesniedzēja neierašanos uz tiesas sēdi atzīt par neattaisnojošu, uzdodot atbildētājam iesniegt pierādījumus par viņa rīcībnespējas fakta konstatēšanas procesa uzsākšanu.

[7] /pers. E/ 2016.gada 6.septembrī tiesu atkārtoti informēja, ka viņa ir norīkota nodrošināt /pers. B/ (dzimušam /dzimšanas gads/) juridisko palīdzību šajā lietā, pievienojot Juridiskās palīdzības administrācijas 2016.gada 12.augusta lēmumu Nr. 3-3.1.16/1111 (*lietas 177.-178.lp.*), atbilstoši kuram juridiskā palīdzība ietver arī pārstāvību tiesā 39 stundas.

[8] Uz apelācijas instances tiesas sēdi 2016.gada 27.septembrī bija ieradusies /pers. E/, juridiskās palīdzības sniedzēja /pers. B/ (dzimušam /dzimšanas gads/), un SIA „Hiponia" pārstāve zvērināta advokāte Inga Grūbe.
Apelācijas sūdzības iesniedzējs 2016.gada 20.septembra iesniegumā lūdza tiesu atzīt viņa neierašanās iemeslus uz tiesas sēdi par attaisnojošiem, norādīdams, ka viņam ir piešķirts trūcīgas personas statuss, kustību ierobežojuma dēļ viņš ārpus mājas nepārvietojas, izmaksu dēļ nav pieejami zvērināta notāra pakalpojumi.
Apelācijas sūdzības iesniedzējs arī lūdza pieņemt lēmumu par tiesvedības apturēšanu lietā, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 214.panta 3.punktu *(tiesa aptur tiesvedību, ja puse vai trešā persona smagas slimības, vecuma vai invaliditātes dēļ vispār nespēj piedalīties lietas izskatīšanā*).

[9] Ar Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 27.septembra lēmumu noraidīts /pers. B/ (dzimuša /dzimšanas gads/) lūgums par tiesvedības apturēšanu un izbeigta apelācijas tiesvedība lietā.
Lēmums pamatots ar šādiem motīviem.
[9.1] Lietas izskatīšana apelācijas instances tiesā atlikta divas reizes, dodot iespēju apelācijas sūdzības iesniedzējam noformēt aizbildnību vai pilnvarot pārstāvi, tostarp juridiskās palīdzības sniedzēju /pers. E/.

Uz tiesas sēdi 2016.gada 27.septembrī nav ieradies ne apelācijas sūdzības iesniedzējs, ne viņa pilnvarots pārstāvis *(tā lēmumā*). Nav iesniegti pierādījumi par to, ka būtu uzsākta tiesvedība saistībā ar aizbildņa iecelšanu apelācijas sūdzības iesniedzējam.

[9.2] Kā nepamatots vērtējams apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvojums, ka nav līdzekļu pārstāvības noformēšanai, jo viņš saņem invaliditātes pensiju, kas ir regulāri ienākumi. Ievērojot minēto secināms, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja rīcība vērtējama kā lietas novilcināšana.

[9.3] Apelācijas sūdzības iesniedzējs atkārtoti nav ieradies uz tiesas sēdi bez attaisnojoša iemesla.

To ievērojot, apelācijas tiesvedība lietā izbeidzama, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 431.panta trešo daļu.

[9.4] Pieteikumam par tiesvedības apturēšanu nav pievienoti pierādījumi, kas apliecinātu Civilprocesa likuma 214.panta 3.punktā minētos apstākļus. Nav pamata apšaubīt, ka apelācijas sūdzības iesniedzējs sava veselības stāvokļa dēļ pats uz tiesas sēdi nevar ierasties, bet pieteikumā nav norādes, kādā termiņā pilnvarojums citai personai varētu tikt noformēts.

Lēmums pamatots ar Civilprocesa likuma 214.panta 3.punktu, 216.panta 3.punktu un 431.panta trešo daļu.

[10] Par šo lēmumu /pers. B/ (dzimis /dzimšanas gads/) iesniedzis blakus sūdzību.

Sūdzībā norādīti šādi apsvērumi.

[10.1] Lēmums satur pretrunas un subjektīvu faktisko apstākļu novērtējumu.

Tiesa ir atzinusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja veselības stāvoklis liedz viņam ierasties tiesā un ka viņam ir trūcīgas personas statuss, tajā pašā laikā atzīstot par neattaisnojošu viņa neierašanos uz tiesas sēdēm un pārstāvības nenoformēšanu.

Lietā esošie pierādījumi – invaliditātes apliecības kopija, sarakste ar Madonas rajona bāriņtiesu un prokuratūru, Madonas novada pašvaldības izziņas par trūcīgas personas statusu – apliecina, ka /pers. B/ (dzimušam /dzimšanas gads/) nebija iespēju izmantot savas procesuālās tiesības tādā veidā un apjomā, kā to paredz Civilprocesa likums

[10.2] Citā civillietā, kurā /pers. B/ (dzimis /dzimšanas gads/) arī ir atbildētājs, pastāvot līdzīgiem lietas apstākļiem, Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija tomēr ir apturējusi tiesvedību.

[10.3] Lietā ir iesniegts Juridiskās palīdzības administrācijas 2016.gada 12.augusta lēmums Nr. 3-3.1.16/1111, ar kuru /pers. E/ nozīmēta par juridiskās palīdzības sniedzēju /pers. B/ (dzimušam /dzimšanas gads/).

[10.4] Apelācijas sūdzības iesniedzējs nav izteicis lūgumu izskatīt lietu viņa prombūtnē, juridiskās palīdzības sniedzēja /pers. E/ uz tiesas sēdi 2016.gada 27.septembrī bija ieradusies.

[10.5] Turklāt Civilprocesa likuma 431.panta trešajā daļā nav noteikts tiesas pienākums izbeigt apelācijas tiesvedību, bet gan dota izvēles brīvība.

[10.6] Nevar piekrist tiesas secinājumam, ka /pers. B/ (dzimuša /dzimšanas gads/) pieteikums par tiesvedības apturēšanu noraidāms tā iemesla dēļ, ka tajā nav norādīta vēlme nākotnē noformēt pilnvarojumu.

Motīvu daļa

[11] Pārbaudījusi lietas materiālus un apsvērusi blakus sūdzībā norādītos argumentus, Augstākā tiesa atzīst, ka pārsūdzētais lēmums daļā, ar kuru izbeigta apelācijas tiesvedība, atceļams.

[12] Civilprocesa likuma 82.panta pirmā daļa paredz, ka fiziskās personas lietas tiesā var vest pašas vai ar pilnvarotu pārstāvju starpniecību.

„Pārstāvība ir tāda likumā, statūtos vai līgumā paredzēta vienas personas darbošanās citas personas interesēs, kuru tā veic šīs citas personas vārdā un kura tai rada tiesiskas sekas. (..) pārstāvība var rasties arī uz likuma pamata. (..) Tāds pārstāvis, kam nav līgumā vai likumā noteiktu pilnvaru (nepilnvarots pārstāvis), vispār nevar būt." (*sal. Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28.nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zin. red. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 290.-291.lpp.*).

Pārstāvības noformēšana noteikta Civilprocesa likuma 85.pantā.

Minētā panta pirmajā daļā noteikts, ka fizisko personu pārstāvību noformē ar notariāli apliecinātu pilnvaru.

Tomēr šā panta trešajā[1] daļā noteikts īpašs gadījums, kad personai nozīmēts valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniedzējs un šādā gadījumā pilnvarojumu juridiskās palīdzības sniegšanai apliecina atbildīgās valsts institūcijas izdots norīkojums par juridiskās palīdzības nodrošināšanu.

[13] Saskaņā ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 7.pantu par juridiskās palīdzības nodrošināšanu šajā likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā atbildīgā iestāde ir Juridiskās palīdzības administrācija. Tā ir Tieslietu ministrijas padotībā esoša tiešās pārvaldes iestāde.

Minētā likuma 3.panta otrās daļas 1.punktā noteikts, ka fiziskajām personām ir tiesības pieprasīt juridisko palīdzību, ja tās ir ieguvušas maznodrošinātas vai trūcīgas personas statusu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, kādā fiziskā persona atzīstama par maznodrošinātu vai trūcīgu.

Savukārt likuma 11.pantā noteikts, ka valsts nodrošina civillietās tiesvedības laikā šādu juridisko palīdzību:

1) juridiskās konsultācijas;

2) procesuālo dokumentu sastādīšanu;

3) pārstāvību tiesā.

Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma mērķis ir veicināt fiziskās personas tiesības uz taisnīgu tiesas aizsardzību, nodrošinot valsts garantētu finansiālu atbalstu juridiskās palīdzības saņemšanai (1.pants).

No minētā secināms, ka Juridiskās palīdzības administrācijas nozīmēts juridiskās palīdzības sniedzējs uzskatāms par fiziskas personas pārstāvi uz likuma pamata.

Valsts iestāde – Juridiskās palīdzības administrācija – 2016.gada 7.janvāra lēmumā Nr. 3-3.1.16/18 (*lietas 144.-145.lp.*) un 2016.gada 12.augusta lēmumā Nr. 3-3.1.16/1111 (*lietas 177.-178.lp.*) ir atzinusi apelācijas sūdzības iesniedzēja atbilstību likumā noteiktajiem kritērijiem valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanai, kā arī noteikusi, ka juridiskā palīdzība ietver pārstāvību tiesā noteiktu stundu skaitu.

Tādējādi prasība juridiskās palīdzības sniedzējai /pers. E/ noformēt notariāli apliecinātu pilnvaru ir pretēja Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma būtībai, tā pirmajā pantā noteiktajam mērķim un Civilprocesa likuma 85.panta trešās[1] daļas noteikumiem.

[14] Civilprocesa likuma 431.panta trešā daļa noteic, ja apelācijas sūdzības iesniedzējs bez attaisnojoša iemesla divas reizes neierodas tiesas sēdē un nav lūdzis lietu izskatīt viņa prombūtnē, tiesa var izbeigt apelācijas tiesvedību.

No minētās normas izriet, ja apelācijas sūdzības iesniedzējs neizrāda pietiekamu aktivitāti savu tiesību aizstāvēšanai un atkārtoti nav pārstāvēts tiesā, apelācijas instances tiesa apelācijas tiesvedību var izbeigt, tomēr tā lietu var arī izskatīt pēc būtības.

Tiesa atzinusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzējs, būdams pirmās grupas invalīds ar kustību traucējumiem, sava veselības stāvokļa dēļ pats uz tiesas sēdēm ierasties nevar. Taču atbildētāja pārstāve juridiskās palīdzības sniedzēja /pers. E/ tiesas sēdēs 2016.gada 10.martā un 2016.gada 27.septembrī bija ieradusies, viņas pilnvarojums juridiskās palīdzības sniegšanai atrodas lietas materiālos un tādējādi apelācijas sūdzības iesniedzējs tiesā bija pārstāvēts.

Ziņas par to, ka /pers. E/ bija ieradusies 2016.gada 27.septembra tiesas sēdē, norādītas tiesas sēdes protokolā, kura pareizību apliecinājis tiesas sēdes priekšsēdētājs un tiesas sēdes sekretārs.

Līdz ar to secināms, ka Civilprocesa likuma 431.panta trešās daļas noteikumu piemērošanai nebija pamata un Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 27.septembra lēmums daļā, ar kuru izbeigta apelācijas tiesvedība lietā, atceļams, nododot lietu izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[15] Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 27.septembra lēmums daļā, ar kuru noraidīts lūgums par tiesvedības apturēšanu lietā, nav pārsūdzams, iesniedzot blakus sūdzību. To ievērojot, Augstākai tiesai nav pamata pārbaudīt blakus sūdzībā norādītos argumentus, ar kuriem apstrīdēta lēmuma pareizība jautājumā par tiesvedības apturēšanu lietā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448. panta pirmās daļas 3. punktu, Augstākā tiesa

nolēma:

Atcelt Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 27.septembra lēmumu daļā, ar kuru izbeigta apelācijas tiesvedība lietā, un nodot lietu izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese *(paraksts)* A. Vītola
Tiesnese *(paraksts)* V. Cīrule
Tiesnese *(paraksts)* A. Čerņavska
NORAKSTS PAREIZS
Tiesnese A.Vītola
Rīgā 2017.gada 24.februārī